

SERBĂRILE ÎNĂLȚĂRII LA GRADUL DE SUBLOCOTENENT A MARELUI VOIEVOD MIHAI (24-26 OCTOMBRIE 1937)

Narcis Dorin ION*

Cuvinte cheie: Carol al II-lea, Marele Voievod Mihai, serbări, sublocotenent, Sinaia

Keywords: Carol II, Grand Voivode Michael, celebrations, second lieutenant, Sinaia

O festivitate cu totul specială la care Carol al II-lea a luat parte cu mare emoție a fost aceea a înălțării la gradul de sublocotenent a fiului său, Mihai, Marele Voievod de Alba Iulia, în cadrul unei ceremonii grandioase desfășurată la Sinaia, în 25 octombrie 1937, ziua în care viitorul rege al României împlinea 16 ani. „Tradiția Casei domnitoare – nota suveranul în jurnal – cere ca la această vârstă el să devină ofițer. Va fi numit sublocotenent în Batalionul 1 Vânători [de] Munte, de care este legat prin botez și prin tot timpul petrecut la Sinaia”¹. Ca părinte, Carol mai consemna că fiul său „este destul de emoționat și, în același timp, măgulit de a fi centrul unei mari serbări, căci atât de punctul de vedere interior, cât și exterior, doresc ca acest eveniment, această nouă legătură între Dinastie și armată, să fie sărbătorit cu alai și fast”². Comandantul suprem al armatei române considera că a „făcut o mare schimbare, o reparare a unei greșeli cari s-a făcut față de mine”, în sensul că „Mihăiță va depune jurământul ca orișice alt ofițer”³.

Omagiul presei

La frumos ceas aniversar – în 25 octombrie 1936, principele Mihai a împlinit 16 ani! –, ziarul „Universul” evoca „cele două evenimente care umplu de mândrie și de bucurie sufletul poporului român”, arătând că:

* Muzeul Național Peleş, SINAIA.

¹ Carol al II-lea 2003, 226.

² Carol al II-lea 2003, 226.

³ Carol al II-lea 2003, 226.

„în viața nouă de drepturi și răspunderi ce I se deschide de azi înainte, tânărul vlăstar regesc este însoțit de dragostea și nădejdea țării întregi, care îi vor fi încurajare în toate acțiunile Sale, înainte să desăvârșească strălucita operă înfăptuită de Dinastia română”⁴. Pe un ton encomiastic de conjunctură, editorialistul era convins că „în pildele Înaintașilor Săi, Marele Voevod Mihai va găsi izvorul energiei și înțelepciunii pentru păstrarea, consolidarea și dezvoltarea sfântului patrimoniu național și pentru asigurarea continuității unei Dinastii care se confundă cu destinele poporului român”, iar „educația, pe care I-a asigurat-o și pe care o supraveghează, cu o părintească grijă, M. S. Regele Carol al II-lea, va desăvârși dărnicia Cerului, care a înzestrat cu atât de frumoase însușiri pe Moștenitorul Tronului României Mari”⁵.

„Azi, oștirea românească numără în rândurile ei pe un nou și cel mai tânăr ofițer: pe Marele Voevod Mihai” – se constata în editorialul „Bun sosit”, publicat pe prima pagină a „Universului”, în numărul din 26 octombrie 1937, în care era arătată importanța evenimentului fastuos petrecut la Sinaia: „Pentru oștire, ca și pentru întreg poporul român, solemnitatea înălțării tânărului Moștenitor al Tronului României Mari la gradul de sublocotenent este un fericit prilej pentru a-și manifesta dragostea față de Tron și încrederea desăvârșită în destinele familiei domnitoare române”⁶. Ziarul condus de Stelian Popescu își informa cititorii că „principi de Coroană, membri ai familiilor domnitoare din țări aliate și amice, iluștri șefi de armate, ofițeri superiori dintre cei mai distinși, aghiotanți regali, misiuni diplomatice vor asista mâine, la Sinaia, la regala și ostășeasca sărbătoare, afirmând prin aceasta în mod solemn încrederea și prietenia statelor față de România, față de Coroana ei și față de înțelepciunea, energia și vitalitatea poporului român”⁷. În aceste condiții, jurnalistul considera că „sărbătoarea ostășească de mâine capătă un înțeles și pe planul internațional, întrucât ea subliniază importanța rolului pe care statele amice și aliate nouă și cari urmăresc o politică de pace îl atribuie României în această parte a Europei”⁸.

Pregătiri febrile și „dispozițiuni generale”

Descriind „Serbările de la Sinaia”, reporterul cotidianului „Universul” prezenta, în 23 octombrie 1937, pregătirile făcute de edilii orașului și de reprezentanții Casei regale pentru ca festivitatea să fie fără cusur: „În vederea serbărilor de Luni, orașul Sinaia a îmbrăcat stra[i]e de sărbătoare. Aleele și vilele s-au umplut de lume ca în miezul verii.

⁴ Universul 1937b, 1.

⁵ Universul 1937b, 1.

⁶ Universul 1937a, 1.

⁷ Universul 1937a, 1.

⁸ Universul 1937a, 1.

În așteptarea sărbătorii, Sinaia tră[i]ește, din nou, vremuri de glorie. Lumea a ocupat din vreme toate camerele de la hoteluri și de la vile. Aproape că nu se mai găsesc locuri pentru cei întârziați. Gara a fost pavoazăată din belșug cu drapelurile țării noastre și ale țărilor de unde vor sosi oaspeții așteptați. Deasemenea, străzile orașului și șoseaua, până la locul serbării, au fost împodobite cu ghirlande și steaguri⁹. În același ziar erau prezentate și pregătirile făcute la „Piatra Arsă”: „Locul unde va fi serbarea Luni a fost ales pe șoseaua națională, între Sinaia și Poiana Țapului, la patru kilometri depărtare de Sinaia, la locul numit «Piatra Arsă». Este un platou larg, de unde în față ai munții acoperiți cu păduri. Pe platou au fost construite trei tribune, dintre cari cea din mijloc va fi tribuna regală. În aceasta va sta Suveranul, familia regală și invitații, și la stânga diplomații. În celelalte două tribune, vor lua loc ceilalți invitați¹⁰.

În după-amiaza aceleiași zile, 23 octombrie 1937, la locul defilării de pe Platoul „Piatra Arsă” s-a făcut o repetiție generală cu trupele Brigăzii Vânătorilor de Munte, care au defilat sub comanda generalului Petre Bălănescu¹¹. La repetiție a luat parte și „eroul” ceremoniei ce avea să se desfășoare două zile mai târziu, principele Mihai defilând în plutonul întâi, compania întâi, din cadrul Batalionului I Vânători de Munte. De asemenea, chestorul George Botez, șeful serviciului de circulație din București, care va dirija circulația în timpul serbării, și inspectorul Nicolae Atanasiu, șeful Poliției Sinaia, au participat la repetiție, acesta din urmă fiind însărcinat a „supraveghea măsurile de ordine și siguranță, cu personal special, comisari, jandarmi și gardieni, aduși de la București¹².

Au fost zile de „pregătiri febrile”, coordonate de „marele maestru” de ceremonii Ernest Urdăreanu, care „întors și pus din nou la punct, își poate demonstra din nou talentul lui de organizator”, după cum aprecia însuși regele Carol al II-lea¹³. În vederea unei cât mai bune organizări a evenimentului, la care au luat parte foarte mulți invitați, s-au stabilit și trebuiau respectate următoarele „Dispozițiuni generale”:

„1. Mașinele Casei sunt puse la dispoziția A. L. Regale, Suitelor Lor și Delegațiunilor militare pe tot timpul șederei la Peleş (24, 25 și 26 Octombrie), așa cum sunt destinate în tabelul de repartitie a mașinelor.

Întrebuințarea lor se va face la ordinele și sub controlul Ofițerilor atașați pe lângă Altețele Lor și Delegațiunilor militare străine.

2. Pentru Delegațiunile atașate se va pune, de către Președenția Consiliului de Miniștri câte o mașină la dispoziția fiecăreia, care le va repartiza și camere la Hotelurile din Sinaia.

⁹ Universul 1937f, 1.

¹⁰ Universul 1937f, 1.

¹¹ Universul 1937d, 1.

¹² Universul 1937d, 1.

¹³ Carol al II-lea 2003, 226.

3. Ofițerii români care compun Delegațiunile atașate vor lua dejunul și dineul la Castelul Peleş, la masa Mareșalului, în sufrageria mare.

4. Ofițerii Casei Militare atașati pe lângă A. L. Regale și Delegațiunile militare străine vor locui la Castel, în camerele ce le au fost repartizate.

5. Dejunul și dineul îl vor lua în sufrageria mică a Suitei, în caz că nu se dau alte ordine speciale.

6. Dejunul din ziua de 25 Octombrie se va lua împreună cu toți Ofițerii români care compun Delegațiunile atașate, în sufrageria Suitei.

7. Gustarea de dimineață se va lua între orele 8-9 la Peleş, în sufrageria mare a Suitei, de către toți membrii Suitelor Altețelor Lor și Delegațiunilor Militare Străine, împreună cu membrii Casei Civile și Militare a M. S. Regelui, care locu[esc] în Peleş.

Altețel[or] Lor Regale și Șefi[lor] Misiunilor Militare Străine li se va servi gustarea și ceaiul în apartamentele respective, atunci când vor ordona.

La Casa Cavalerilor.

Gustarea de dimineață se va servi în Hollul de la parter, pentru toți cei care locu[esc] acolo.

8. Ceaiul se va servi între orele 4-5, în acelaș[i] loc ca și gustarea de dimineață.

Ofițerii din Casa Militară atașati sunt rugați a sta tot timpul la dispoziția Altețelor Lor, Membrilor Suitelor și Delegațiunilor Militare Străine, pentru a interveni în orice moment și a face toate înlesnirile, semnalând Prefecturii Palatului toate nevoile și inconveniente, pentru a se lua la timp toate măsurile necesare bunului mers al serviciului.

În timpul zilei vor sta în salonul de așteptare (permanența delegațiunilor, telefon Nr. 292), Castelul Peleş (aripa Suitei), iar în timpul nopții în camerele respective, pentru a putea fi găsiți în orice moment.

Deasemenea Ofițerii Casei Militare atașati sunt rugați a supraveghea ca personalul de serviciu, repartizați pe etaje pentru serviciu, să-și facă datoria, fără însă a-i sustrage serviciului, trimițându-i cu diferite însărcinări, pe care le pot îndeplini uzând de telefon.

Ofițerii Casei Militare atașati vor avea toată grija ca bagajele Membrilor Suitelor și Delegațiunilor Străine să fie etichetate cu numerile de ordine ce li se vor da în acest scop pentru fiecare în parte, și repartizarea acestor bagaje [să se facă] în cel mai scurt timp și în ordine la apartamentele și camerele repartizate oaspeților¹⁴.

O variantă a documentului, păstrată în același dosar, preciza, în final, că „aceiași grije vor avea și la plecarea oaspeților, luând toate măsurile și controlând imbarcarea și repartizarea lor în vagoane”¹⁵

¹⁴ ANIC, Fond Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 3-4.

¹⁵ ANIC, Fond Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 41.

Oaspeți de seamă din străinătate

Pasionat, mai mult decât șambelanul său, de festivități grandioase, Carol notează în jurnal toate etapele parcurse în organizarea ceremoniei: „Primul lucru a fost alegerea locului, care s-a găsit chiar în Valea Prahovei, pe un loc care este rezervat pentru un eventual aeroport; e destul de spațios ca să se poată desfășura toate trupele ce vor lua parte la paradă. Pe urmă, invitațiile ce s-au trimis în străinătate și la care s-a răspuns foarte călduros; vor veni să asiste: Paul al Iugoslaviei, Gustav Adolf al Suediei, Charles al Belgiei, Śmigły-Rydz din partea Poloniei, generalul Georges, delegatul francez, un general englez și unul cehoslovac, deci o reprezentanță destul de frumoasă”¹⁶.

„Evenimentul se sărbătorește cu mare amploare” – notează Eugeniu Buhman în *Memorii*, trecându-i în evidență și pe invitați: „Prințul Frederic de Hohenzollern, Generalul Gamelin, Guvernul, Patriarhul, Mareșalii României, Casele Regale, atașatii militari străini, oficialitățile, reprezentanții a nouă state: Iugoslavia, prin Prințul Regent Paul; Suedia, prin A. S. R. Principele Gustav Adolf, Generalul Hugo Montgomery de Cederschiöld, Căpitanul Wilhelm Sebastian de Tham; Belgia, prin A. S. R. Principele Charles de Flandra și baronul Goffinet; Franța, prin Generalul Georges; Anglia, prin Sir George Jeffreys, adjutant regal, și Lt. Colonel Arnold; Polonia, prin Mareșalul Rydz-Śmigły, Colonelul Leon Strzelecki, Căpitanul Kizekskonski; Cehoslovacia, prin Generalul [Jan] Syrový, Șeful Statului Major, [viitor prim-ministru (22 septembrie-1 decembrie 1938)], și Comandantul Morik; Turcia, prin Generalul Marziam Iskare; Grecia, prin Generalul Markos Drakos și Colonelul Serghiopoulos”¹⁷.

În fondul *Castele și Palate* de la Arhivele Naționale ale României s-a păstrat următorul tabel privind „delegațiunile străine care vor participa la Serbările Înălțării în grad a Măriei Sale Marelui Voevod Mihai la 25 Octombrie 1937”¹⁸:

¹⁶ Carol al II-lea 2003, 226.

¹⁷ Buhman 2006, 428.

¹⁸ ANIC, Fond *Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş*, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 6-8.

Nr. crt.	Delegațiunile	Observațiuni
1.	ANGLIA Generalul Sir Georges Jeffreys, Adjutant al M.S. Regelui Lt. Colonel Arnold, din Statul Major	
	ATAȘAȚI PE LĂNGĂ MISIUNEA ENGLEZĂ Lt. Comandor Adj. Davidescu Căpitan Știubei	
2.	BELGIA A. S. R. PRINCIPELE CAROL Baron de Mare, Maior în Regimentul de Cavalerie al Guizilor	
	ATAȘAȚI PE LĂNGĂ MISIUNEA BELGIEI Colonel Ioanovici Căpitan Tomescu	Merge la frontieră Merge la frontieră
3.	CEHOSLOVACIA General Sirovy, Inspector General de Armată Colonel Drgac, din Statul Major	
	Maior Marek, din Statul Major	Locu[ș]ește la Hotel Palace
	ATAȘAȚI PE LĂNGĂ MISIUNEA CEHOSLOVACĂ Colonel Racoviță Căpitan Opris	
4.	FRANȚA General Georges Maior Bernard	
	ATAȘAȚI PE LĂNGĂ MISIUNEA FRANȚEI Colonel Davidescu Locotenent Pamfil	
5.	GRECIA General de Divizie Marcos Dracos, Inspector General de Armată Colonel Sotirios Sterghiopoulos	
	ATAȘAȚI PE LĂNGĂ MISIUNEA GRECIEI Lt. Colonel Nistorescu Locotenent Pajură Ioan	
6.	JUGOSLAVIA S. PRINCIPELE PAUL Ex. Sa D-I B. Tcholak Antich – Mareșalul Curții General Div. Nicola Christich – Șeful Casei Militare Colonel Jovan Leko – Directorul Curții	
	ATAȘAȚI PE LĂNGĂ MISIUNEA JUGOSLAVĂ General Mihail Ministru Cancicov Maior Mihăilescu Maior Vlăescu	Merge la frontieră Merge la frontieră Merge la frontieră
7.	POLONIA Mareșal Rydz Smigly Colonel Leon Strzelecki Căpitan Jervitch Krzeczkovski	

	ATAȘAȚI PE LÂNGĂ MISIUNEA POLONEZĂ Colonel Constantin C. Locotenent Leonhardt	
8.	SUEDIA A. S. Pr. Regal al Suediei General de Brigadă Hugo Montgomery Cederschiöld Căpitan Wilhelm Sebastian de Tham	
	ATAȘAȚI PE LÂNGĂ MISIUNEA SUEDEZĂ Lt. Colonel Rusescu Maior Sidorovici	
9.	TURCIA General Mazlum Iskora Colonel Muzaffer Tugsavul, Ofițer de Stat Major Maior Azet Turcay, Ofițer de Stat Major	Locușesc la Hotel Palace
	ATAȘAȚI PE LÂNGĂ MISIUNEA TURCĂ Lt. Colonel Ionescu Emilian Locotenent Ionescu Dumitru	

În finalul documentului se făcea precizarea că „toate delegațiunile și suitele lor locuiesc la Castelul Peleş (a se vedea tabelul de repartitia apartamentelor și camerelor), afară de: Colonel Muzaffer Tugsavul, Maior Azet Turcay și Maior Marek, cari locuiesc la Hotel Palace”¹⁹.

Sosirea și primirea invitațiilor

Pentru „sosirea Înălților Oaspeți și a Delegațiunilor Militare la Sinaia și primirea în Gară”, în ziua de 24 octombrie 1937, a fost întocmit, de către Casa M. S. Regelui și Prefectura Palatului, un tabel care evidenția ora sosirii, numele invitatului, respectiv al delegației, și numele celui care făcea oficiile de primire în Gara Sinaia²⁰. Miercuri, 20 octombrie 1937, Casa M. S. Regelui și Prefectura Palatului au emis un ordin de serviciu privind sosirea invitațiilor la Sinaia și transportul lor pe domeniul regal. Documentul trasa sarcinile însoțitorilor înălților oaspeți: „Pentru aceste Delegațiuni, Garajul împreună cu Ofițerii din Casa Militară a M. S. Regelui, atașați pe lângă aceste Delegațiuni, vor lua măsuri a sosi din timp la Gara Sinaia mașinile repartizate și mașinile pentru bagaje, împreună cu Comisionerii respectivi. Se vor lua măsuri ca bagajele să fie repede și în ordine îmbărcate și predate la Castel, pentru a nu întârzia de la Gară la ora sosirii Trenului Regal. Ora sosirii celorlalte Delegațiuni se va anunța la timp, pentru ca atât Garajul, Castelanul și Intendentul Sontag să ia toate măsurile pentru aducerea și cazarea lor la Castel”²¹.

¹⁹ ANIC, Fond Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 8.

²⁰ ANIC, Fond Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 49.

²¹ ANIC, Fond Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937),

Transportul invitațiilor

Înalților oaspeți din străinătate le-au fost puse la dispoziție automobile, cu șofer și lacheu, pentru care Prefectura Palatului a întocmit mai multe liste și tabele speciale. Un prim tabel privea „repartiția Mașinilor la Serbările din zilele de 24, 25 și 26 Oct. 1937, la Sinaia, cu ocazia avansării M.S. Marelui Voevod la gradul de Sublocotenent”²²:

I.	Lincoln	A. S. R. Principele Paul	Șofer Eremia Corciovei Lacheu Vasile Ioan
II.	Chrysler Imp.	A. S. P. Regal al Suediei	Șofer Dragos Gheorghe Lacheu Epure Constantin
III.	Zefir	A. S. Pr. Carol al Belgiei	Șofer Negoită D-tru Lacheu Tucăr Vasile
IV.	Zefir	A. S. Pr. de Hohenzollern	Șofer Mironof Simion Lacheu Bobb Grigore

Se mai făcea și o descriere a automobilelor și a ținutei șoferului și lacheului: „Auto cu coroană, fanionul Regal respectiv, ținuta Șoferului și a Lacheului: de Gală Regală (Bleumarin)”²³. De asemenea, mareșalului polonez Edward Rydz-Śmigły i s-a pus la dispoziție, pe parcursul vizitei în România, un automobil marca Chrysler (cu nr. 8), condus de șoferul I. Imbre, asistat de lacheul Stănescu. Conform documentului, era un „auto cu Nr. și coroană la parbriz, fanionul respectiv”, iar „ținuta șoferului și lacheului” era „de Gală - Suită”²⁴.

Mașinile delegațiilor străine erau „auto cu Nr., coroană la parbriz, fanionul țării respective”, iar ținuta șoferului era de „Gală de serviciu”²⁵. Pentru personalul Curții Regale care lua parte la ceremonii, repartizarea automobilelor s-a făcut tot pe baza unui tabel²⁶. Casa M. S. Regelui și Prefectura Palatului au întocmit și un „Tabel nominal de șoferii și valetii de la mașini, din zilele de 24, 25 și 26 Octombrie 1937”²⁷.

Cazarea invitațiilor

Cazarea oaspeților din străinătate și din țară s-a făcut în Castelul Peleş și în celelalte reședințe de pe domeniul regal, Prefectura Palatului întocmind liste și tabele speciale. Pentru invitații de marcă, tabelul preciza nu doar numele acestora, ci și apartamentul sau camera repartizate în Castelul Peleş și în Castelul Foișor²⁸:

²² ANIC, Fond Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 36.

²³ ANIC, Fond Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 36.

²⁴ ANIC, Fond Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 36.

²⁵ ANIC, Fond Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 36.

²⁶ ANIC, Fond Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 37.

²⁷ ANIC, Fond Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 48.

²⁸ ANIC, Fond Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 9-11.

Delegațiunile	Apartamentul ce s-a destinat	Nr. de Telefon	Data sosirii
ANGLIA General Sir Georges Jeffreys, Adj. al M.S. Regelui	Camera verde Dormitor, Salon și Biurou Baie și Tualetă în culuar	329	
Lt. Col. Arnold, din Statul Major	Camera de frasin, vis-a-vis Poenaru Dormitor și Biurou Tualetă în culuar fără Baie	330	
BELGIA A.S.R. Principele CAROL	Apartam. M.S.M. Voevod Dormitor, Salon și Biurou Baie și Tualetă	318 319	
Baron de Mare, Comandant dans le Reg. de Cavalerie des Guides	Apartam. Bengescu Dormitor - Biurou Baie și Tualetă în culuar	328	
CEHOSLOVACIA General Sirovy, Inspector General de Armată	Camera fostă Mavrogheni Dormitor, Salon, Biurou Baie și Tualetă în culuar	327	
Colonel Drcae	Camera II de lângă fostă Patriarh Dormitor și Biurou Baie și Tualetă în culuar	336	
Maior Marek	Cam. No. 306	-	Hotel Palace
FRANȚA General Georges	Apartam. Cireș Dormitor, Salon și Biurou Baie și Tualetă	321 323	
Maior Bernard	Camera de Nuc către pădure Dormitor, Biurou Baie și Tualetă în culuar	324 -	
GRECIA G-I de Div. Marcos Dracos, Insp. G-I de Armată	Camera de Frasin către pădure Dormitor și Biurou Baie și Tualetă în culuar	325 -	
Colonel Sotirios Sterghiopoulos	Camera fostă Patriarh Dormitor - Biurou Baie și Tualetă în culuar	334 -	
JUGOSLAVIA A.S.R. Principele PAUL	FOIȘOR Biurou Dormitor	221 223	
E.S. B. Tscholak Antich, mareșalul Curței	Casa Cavalerilor Parter Biurou Dormitor Baie	341 260 -	
G-I de Div. Nicola Cristich, Șeful Casei Militare	Casa Cavalerilor Parter Dormitor Baie și Culuar	261	
Colonel Jovan Leko, Directorul Curței	Casa Cavalerilor Cam. No. 262, Dormitor Baie în Culuar		
POLONIA Mareșal Rydz Smigly	Camera Roșie /Biedermaier/ Dormitor și Salon Baie și Tualetă	308 -	

Colonel Leon Strzelecki	<u>Camera Albă /Biedermaier/</u> Dormitor și Salon Baie și Tualetă comună la Camera Roșie	307 -	
Căpitan Jervitch Krzekzkovski	<u>Camera fostă Kalinderu</u> Dormitor și Biurou Baie la D-nii Ajud. Tualetă în Culuar	306 -	
SUEDIA A.S. Principele Regal al Suediei	<u>Apartamentul Imperial</u> Dormitor Salonul mare Biurou Salonul mic Biurou Baie și Tualetă	302 303 -	
General de Brigadă Hugo Montgomery de Cederschiöld, Șef de Stat Major al A. S. [Pr.] Regal al Suediei	<u>Camera II-a lângă Imperial</u> Dormitor și Biurou Tualetă în culuar, fără baie	315 -	
Căpitan Wilhelm Sebastian de Tham, Adjutant al A. S. Pr. Regal al Suediei	<u>Camera I-a lângă Imperial</u> Dormitor și Biurou Tualetă în culuar, fără baie	316	
TURCIA General de Divizie Mazlum Iskora	<u>Camera fostă Poenaru</u> Dormitor și Biurou Baie și Tualetă pe culuar	332 -	
Colonel Arif Tanyeri, Comandant de Brigadă	<u>Camera fostă Enescu</u> Dormitor și Biurou Baie și Tualetă în culuar	337 -	
Colonel Muzaffer Tugsanul, Ofițer de Stat Major	Camera Nr. 222	-	Hotel Palace
Maior Azet Turkey, Ofițer de Stat Major	Camera Nr. 223	-	Hotel Palace
A. S. R. Pr. de HOHENZOLLERN	<u>Apartament Rococo</u> Dormitor Salon Baie și Tualetă Salon și Biurou Cam. Früschtükzimmer	304 - 300	
Baron v. HALLBERG	<u>Camera Galbenă</u> Dormitor Salon Baie și Tualetă într-o sing. cam.	305 -	
Camard[iner] A. S. Pr. Regal al Suediei	Camera din spatele Apart. Imp.	317	
Camard[iner] A. S. Pr. Carol al Belgiei	<u>Camera Albă</u> Etaj II, lângă Poenaru	320	
Camard[iner] A. S. Pr. Paul al Jugoslaviei	Camera Nr. 227 Foișor	227	
Camard[iner] A. S. Principele de Hohenzollern	Camera de lângă Atelierul de Pictură al Reg[inei] Elisabeta	338	

În același document, erau făcute următoarele precizări pentru „Personalul Casei”, iar *Nota* finală preciza că „din Personalul destinat pentru serviciul de zi vor rămâne în permanență câte un Lacheu și om de serviciu, pe fiecare Etaj și Casa

Cavalerilor, cari vor dormi în camerele menționate mai sus”²⁹. Un tabel separat a fost întocmit pentru „apartamentele și camerele din Castelul Peleş. Aripa Suitei repartizate Membrilor Curții ce iau parte la Serbările din ziua de 25 Octombrie 1937”³⁰. A fost întocmit și un tabel special care privea „apartamentele și camerele rezervate Înălților Oaspeți Regali, Suitelor lor, Membrilor Delegațiunilor Străine, Persoanelor atașate”, din care putem observa repartizarea pentru cazare și masă a însoțitorilor români ai delegațiilor străini, care locuiau în Castelul Peleş (inițial, ofițerii superiori fuseseră repartizați să locuiască în oraș, dar s-a revenit asupra deciziei) sau celelalte clădiri de pe domeniu și luau masa în sufrageria mare sau în sufrageria suitei din castel³¹. Un alt document se referea la „apartamentele de la Casa de Cavaleri repartizate oaspeților pentru zilele de 24, 25 și 26 Octombrie 1937”³². Alt tabel venea cu precizări privind poziționarea camerelor și a băilor în Casa Cavalerilor: mareșalul Curții iugoslave ocupa un apartament la parter, care avea baie și toaletă proprie, iar generalul Christich și colonelul Leko locuiau tot la parter, dar cu acces la o „baie în culuar”³³. Generalul Ballif și miniștrii Mocsonyi și Stîrcea ocupau apartamentul și camerele de la etajul 1 al Casei Cavalerilor, iar generalul Condiescu o cameră la etajul al II-lea, în timp ce maiorul Mihăilescu locuia într-o cameră la parter, iar personalul de serviciu în camera servitorilor de la subsol³⁴.

Principele regent Paul al Iugoslaviei – comandant al Batalionului 3 Grăniceresc

În momentul sosirii oaspeților de seamă din străinătate, 24 octombrie 1937, regele Carol al II-lea a organizat un mare dineu la Castelul Foișor, prilej cu care au fost prezentate și decorațiile și cadourile, notate atent în jurnalul regal: „din partea regelui, suedezul mi-a adus Ordinul Serafimilor; Mihăiță a primit, din partea Belgiei, Marele Cordon al Ordinului Leopold I; armatele franceze și cehoslovace, o sabie de ofițer al oștirilor respective, și așa mai departe”³⁵. Încercând ușor datele, suveranul scrie că, în dimineața de 23 octombrie 1937, regele l-a numit pe prințul Paul Karadjordjević, regentul Iugoslaviei, șef al Batalionului 3 Grăniceresc, unitate militară din regiunea Orlat-Sibiu-Făgăraș, urmașa batalionului care „în 1866 a apărat, sub baronul de Ursu, Lissa împotriva

²⁹ ANIC, Fond *Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş*, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 11.

³⁰ ANIC, Fond *Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş*, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 33.

³¹ ANIC, Fond *Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş*, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 18-20.

³² ANIC, Fond *Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş*, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 2.

³³ ANIC, Fond *Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş*, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 17.

³⁴ ANIC, Fond *Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş*, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 17.

³⁵ Carol al II-lea 2003, 227.

italienilor”³⁶. Predarea simbolică a batalionului a avut loc cu fastul cuvenit, regele nostru apreciind că prințului regent „îi stă foarte bine uniforma românească”³⁷.

În realitate, ceremonia predării comenzii Batalionului 3 Grăniceresc a avut loc în ziua de 24 octombrie 1937, când regentul Paul a sosit la Sinaia, unde a fost primit chiar de către suveranul nostru, plecând apoi spre Platoul „Piatra Arsă”, unde generalul Ilasievici a citit decretul prin care regele Carol al II-lea îl numea comandant al batalionului pe înaltul oaspete iugoslav. A urmat defilarea, descrisă astfel în presă: „Noul cap al batalionului 3 grăniceri se îndreaptă apoi spre trupă și defilează în fruntea coloanei, prin fața Suveranului și a întregii asistențe. Trupa se înșiruie apoi ca mai înainte, în formație de așteptare, și, la un ordin al d-lui locot.-colonel Țenescu, toți ofițerii ies în față, înșirându-se pe o linie. Suveranul, A.S.R. Principele Paul, Marele Voevod Mihai și principele de Hohenzollern trec prin fața ofițerilor și dau mâna, pe rând, cu fiecare. Ceremonia s-a sfârșit”³⁸. „Prințul Paul al Iugoslaviei a defilat foarte elegant, în noua lui uniformă de colonel de grăniceri (cu «țucalul» pe cap, o chiveră greoaie de pe vremea Mariei Terezia), iar Prințul Frederic de Hohenzollern în ținută de general de vânători” – relatează Constantin Argetoianu³⁹.

Ajunși la reședința regală, oaspeții au fost invitați la un „dejun intim” care a avut loc la Castelul Peleş, la care – conform ziarului „Universul” – au participat „Suveranul, A. S. R. principele regent Paul, A. S. R. principele de Hohenzollern, Măria Sa Marele Voevod Mihai, general Syrov, șeful delegației cehoslovace, Ernest Urdăreanu, mare șambelan al curții regale, ministrul C. Flondor, mareșalul Curții, și maior Mihăilescu, ofițer de ordonanță”⁴⁰. În seara acelei zile, Carol al II-lea mai consemna în jurnal o altă grijă, de data aceasta a Marelui Voievod de Alba Iulia: „formula jurământului; cu multă băgare de seamă a învățat-o pe de rost și, în fiecare seară, în fața mea și a Duduii, o repetă, ca să nu facă nicio greșală”⁴¹.

Ziua cea mare – 25 octombrie 1937

Ziua cea mare a fost 25 octombrie 1937, când – notează Carol în *Însemnări* – „toată lumea a fost prezentă, afară de Mama, care zice că nu se simte destul de bine și n-a venit”⁴². Cu toate acestea, ziarul „Universul” anunțase că, în 23 octombrie 1937, „M. S. Regina Maria, arhiducesa Ileana cu micii arhiduci și arhiducele Anton de Habsburg, însoțiți de suită, au părăsit Balcicul, sosind la ora 18.30 în gara Bazargic, unde

³⁶ Carol al II-lea 2003, 227.

³⁷ Carol al II-lea 2003, 227.

³⁸ Universul 1937h, 1.

³⁹ Argetoianu 2001, 178.

⁴⁰ Universul 1937g, 1.

⁴¹ Carol al II-lea 2003, 226.

⁴² Carol al II-lea 2003, 227.

au fost întâmpinați de reprezentanții autorităților civile și militare din localitate”, iar apoi „la ora 22.20 au părăsit localitatea cu un tren regal pentru a merge la Sinaia”⁴³.

Măhnit de lipsa mamei sale de la ceremonii, fiul cel mare al reginei Maria face următorul comentariu, care arată nu numai relațiile încordate dintre cei doi, dar și psihoza pe care i-o mai producea încă numele lui Barbu Știrbey, la șapte ani de la autoexilarea sa: „Am impresia că este o mică poantă, fiind încă nemulțumită de felul cum fusese sărbătorită de cei 60 de ani ai ei. Este o supărare gratuită și o lipsă de solidaritate [pe] care am simțit-o destul de adânc. E păcat, căci în aceste vremuri, cari nu sunt ușoare, orice act de solidaritate este binevenit. Cu Mama se simte, totdeauna, o hipertrofie a Reginei Maria și influența ascunsă a lui Știrbey, care veșnic stă la pândă”⁴⁴.

Partea feminină a Familiei regale române a fost reprezentată, doar în unele momente, de principesa Elisabeta, sora favorită a regelui, care însă nu a asistat la ceremonia de pe platoul Piatra Arsă. Constantin Argetoianu remarca prezența principesei Ileana, având și o explicație pentru lipsa reginei: „Au fost de față și Arhiducesa Ileana, cu soțul, Reginele Maria și Elisabeta însă nu. Se zice că Regina Maria iar nu e bine, că scăderea globulelor sale roșii a devenit iarăși îngrijorătoare și că va pleca la Viena cu Ileana, să se caute cu specialiștii”⁴⁵.

„Solemnitățile de la Sinaia s-au desfășurat pe o vreme minunată” – consemna reporterul ziarului „Universul”, descriind atmosfera specială din acea „splendidă zi, cu soare zâmbitor”: „Peste culmile pădurilor s-a așternut decorul de aramă al toamnei, care dă și mai multă strălucire acestui eveniment. Din zorii zilei, mulțimea de cetățeni, școlari și străjeri se îndreaptă spre vastul teren de la poalele muntelui Piatra Arsă, unde va fi serbarea. Largul careu este închis de trupele cari vor defila. Într-o parte a platoului s-au ridicat tribuna regală și cele două tribune oficiale pentru invitați. Perspectiva ce se deschide ochilor, de pe imensul platou, este de un rar pitoresc. În față se înalță piscurile munților, scăldate în lumină, iar la poalele pădurii, pe colinele încă înverzite, s-a așezat mulțimea, pâlcuri-pâlcuri, în frumoase costume naționale. Încep să sosească invitații, cu mașinile. În mai puțin de două oare, tribunele sunt pline. În spatele trupei, de o parte și de alta a careului, au luat loc delegațiile de primari din întreaga țară. Fac o impresie excelentă primarii din jud. Sibiu, în pitorescul lor port. Trupele au o ținută admirabilă. Drapelele tuturor regimentelor din țară, drapele cu distincții de glorie războinică, flutură în aer, așteptând să fie aplecate pentru onor în fața noului ofițer al armatei române”⁴⁶.

„Ceremonia – relatează Eugeniu Buhman – se desfășoară pe un teren amenajat în acest scop la Poiana Țapului. În această splendidă zi de toamnă și în pitorescul decor

⁴³ Universul 1937c, 1.

⁴⁴ Carol al II-lea 2003, 227.

⁴⁵ Argetoianu 2001, 178.

⁴⁶ Universul 1937i, 1.

al Bucegilor, serbarea se prezintă cât se poate de frumos. O mare tribună a fost ridicată pentru Rege, oaspeții străini și oficialitățile. În fața tribunei se află un altar pe care se oficiază serviciul divin⁴⁷. Un alt martor ocular, Constantin Argetoianu descria, cu talentu-i nepereche, locul manifestării:

„Parada a avut loc azi-dimineață, pe Valea Prahovei, alături de Poiana Țapului. S-a amenajat, între Prahova și calea ferată, o frumoasă esplanadă, așternută cu pietriș, destinată unui aeroport de turism (avioane mici). Tribunele au fost construite cu spatele la calea ferată și cu Gepii în față. Am avut noroc de vreme frumoasă. Trupele în mare ținută, așezate de-a lungul marginii dinspre apă și drapelele tuturor regimentelor masate în flancul batalioanelor – înveseleau prin vioiciunea culorilor lor aspectul tomonic al peisajului. La poalele Gepilor, un brâu de păduri aurite, din care se ridicau, izolați sau în șiruri, brazii verzi și falnici. Sub pădure, pe poieni, lume multă în alb, în roșu, în negru (costumul țărănesc și străjeresc predominau) se înfățișa, dată fiind distanța, ca o figurație de păpuși în ritmul și în culorile scumpe bătrânului Brueghel. Ceremonia s-a desfășurat într-o ordine perfectă, în fața Prinților și Misiunilor străine, care ocupau loja centrală a tribunei. Încântătoarea priveliște a ridicat moralul oamenilor. Hotărât, Regele Carol e un admirabil punător în scenă. Are vocația teatrului. O singură pată neagră, care de fapt era albă: caraghioșii cu mantaua ordinului «Mihai Viteazul»...⁴⁸.

Încântat, Carol al II-lea descrie în detaliu sosirea la locul ceremoniei: „Dimineața, mergem la locul serbării, acolo pe Valea Prahovei, pe de o parte stropit de apele râului, pe de alta dominat de măreția Bucegilor. Vremea e splendidă, chiar și natura parcă ia parte la serbare. Oaspeții așteaptă în tribună sosirea actorilor principali – Mihăiță și cu mine, cari sosim împreună⁴⁹. Tatăl și fiul au trecut în revistă trupele militare: „Prima Brigadă de Munte, Batalionul de Gardă și Batalionul Grăniceresc al lui Paul, deci o formație militară destul de importantă⁵⁰. Același inegalabil memorialist Argetoianu remarca și o eroare de protocol, făcută intenționat: „În alinierea demnitarilor Curtții, la sosirea Regelui pe esplanada de la Piatra-Arsă (e numele ce s-a dat viitorului aeroport), Urdăreanu, Mare Șambelan (!!!!), a fost plasat înaintea lui Flondor, Mareșal. Bizar! Iunian a făcut observația că se va numi, poate, peste amândoi, un Mare Mareșal, și că locul se va da lui Maniu!⁵¹.

A urmat o secvență a cărei emoție a fost remarcată și de presă: „E un moment de adâncă tăcere, când muzica începe să intoneze «Rugăciunea». Un lung fior străbate

⁴⁷ Buhman 2006, 429.

⁴⁸ Argetoianu 2001, 177.

⁴⁹ Carol al II-lea 2003, 227.

⁵⁰ Carol al II-lea 2003, 227.

⁵¹ Argetoianu 2001, 178.

peste marea de capete. Pare că și munții din față au încremenit. Acordurile muzicii sunt purtate de megafoane și ecoul văilor, până peste colinele pe care stă în pâlcuri toată lumea. Rugăciunea s-a terminat în acea atmosferă de înaltă religiozitate, ce a cuprins toate sufletele”⁵². După aceste acorduri divine, a început slujba religioasă, oficiată de episcopul armatei, Partenie Ciopron, asistat de părintele protopop lt.-col. Dăncilă, părintele Inocențiu Ștefănescu, arhimandritul Filaret Georgescu, preotul Hăisan, arhidiaconul Evghenie Orghidan, protosinghelul Nicodem Petrescu și ierodiaconul Grațian⁵³. Și Constantin Argetoianu a apreciat serviciul divin: „Punctul culminant al serbării a fost rugăciunea preoților: se instalaseră megafoane, și ecoul cântecului liturgic răsuna până în stâncile Gepilor și se pierdea în codrii; rugăciunea oamenilor se transformase, astfel, într-un imn înălțat către ceruri de întreaga natură”⁵⁴.

Decretul regal

Ceremonia propriu-zisă „a intrării lui Mihăiță în rândurile armatei” a început prin citirea, „cu pieptul umflat”, cum scria regele în jurnal – de către generalul Constantin Ilasievici, ministrul Apărării Naționale, a decretului de înălțare la gradul de sublocotenent, care avea următorul conținut:

„CAROL AL II-LEA

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României

La toți de față și viitori, sănătate.

Asupra raportului ministrului nostru secretar de Stat la Departamentul apărării naționale, sub nr. 21.615 din 17 Octombrie 1937

Am decretat și decretăm:

ART. I. Înălțăm la gradul de sublocotenent, pe data de 25 Octombrie, pe Marele Voevod Mihai al Albei Iulia, elev plutonier al Școlii de ofițeri de infanterie «Principele Carol», repartizându-l batalionului 1 vânători de munte «Regele Carol al II-lea».

ART. II. Ministrul Nostru secretar de Stat la Departamentul apărării naționale este însărcinat cu executarea decretului de față.

Dat în Sinaia, la 18 Octombrie 1937.

CAROL

Ministrul apărării naționale

General de divizie adjutant

Ilasievici”⁵⁵.

⁵² Universul 1937s, 1.

⁵³ Universul 1937s, 1.

⁵⁴ Argetoianu 2001, 179.

⁵⁵ Universul 1937r, 1.

Jurământul Marelui Voievod Mihai

A urmat „momentul cel mai solemn”, în care „Mihăiță caută cu privirea [pe] Duduia, care-i în tribune, și apoi, cu glas tare și răspicat, așa cum o repetase, cu mâna pe drapel, pronunță formula de jurământ care îl leagă de Țară și Rege”⁵⁶. Ținând mâna dreaptă pe drapelul patriei, Marele Voievod Mihai a pronunțat textul relativ scurt al jurământului: „În numele lui Dumnezeu atotputernic, eu, sublocotenentul Mihai, Mare Voievod de Alba Iulia, jur credință M. S. Regelui Carol II, supunere legilor și îndatoririlor militare, atât în timp de pace, cât și în timp de război. Așa să-mi ajute Dumnezeu!”⁵⁷.

Jurământul a fost urmat de trei salve de tun, al căror ecou a produs o puternică impresie, consemnată de reporterul „Universului”:

„În clipa când noul sublocotenent a pronunțat ultimele cuvinte, dintr-o vâlcea izbucnește o detunătură: e prima lovitură de tun. Detunătura pornește hăulind prin văile munților, se sparge de pieptul stâncos al Caraimanului, şu[i]eră prin despicătura Jepilor și se pierde pe văile tăiate de Prahova. Abia sau pierdut ecourile primei detunături, și din altă vâlcea, în partea opusă platoului, izbucnește alta, cu aceleași note prelungite și purtată din coamă în coamă de munți. Urmează a treia, care răsună din alt unghiu al văii unde se desfășoară serbarea. Trei lovituri de tun, din trei locuri diferite și fiecare creind alte ecouri, cu alte înregistrări pe claviatura notelor iscate din ciocnirea bubuiturilor în munți”⁵⁸.

Discursul regelui

Momentul a fost cu totul special, atât pentru fiu – repartizat la Batalionul I Vânători de Munte „Regele Carol II”, cât și pentru tată, care – adresându-i-se cu „Iubitul meu Mihai” – i-a declarat: „Chiar din cristelniță ai fost sortit să fii al armatei, căci, pe lângă nașii de sânge regesc, i-ai avut și pe acești falnici soldați ai trupelor de munte, care din leagăn te-au iubit și ți-au stat de pază”⁵⁹. Haina de ofițer pe care o îmbrăca principele Mihai nu era „o hlamidă sărbătorească, ci o zea a credinței și a datoriei”, acesta intrând în oștirea României „nu ca o cinste făcută ei, ci ca o cinste făcută ție, cinste de care, în fiecare clipă a vieții, trebuie să te arăți demn”⁶⁰.

„Cel Atot-Puternic a voit să fii însemnat pentru o înaltă și frumoasă misiune, una care cuprinde mai multe îndatoriri decât drepturi, dar care cuprinde totuși acel drept suprem de a face tot ce-Ți stă în putință pentru binele și propășirea țării și poporului

⁵⁶ Carol al II-lea 2003, 227.

⁵⁷ Universul 1937ș, 1.

⁵⁸ Universul 1937ș, 1.

⁵⁹ Universul 1937n, 1; Cuvântările 1940, 281.

⁶⁰ Universul 1937n, 1; Cuvântările 1940, 281.

Tău” – a adăugat suveranul, precizând că „oștirea este una din marile școli ale națiunii și acestei școli a tuturor fiilor țării te încredințez astăzi cu dragoste și încredere”⁶¹.

Carol al II-lea era convins că „pentru unul a cărui menire va fi de a cârmui oamenii, nu există o școală mai înaltă și mai pilduitoare decât aceea în care intri”, căci aici „din prima clipă, iei cea mai strânsă legătură cu oamenii din toate straturile societății, pe care trebuie să-i înveți meseria lor de ostași; pe ei trebuie să-i conduci și trebuie să știi să le câștigi ascultarea și încrederea”⁶². În final, regele i-a adresat câteva sfaturi părintești urmașului său la Tron: „Tu, mai mult decât oricare altul dintre camarazii tăi, trebuie să înveți că a sluji este datoria ta cea mai de frunte și să nu uiți niciodată lozinca de veacuri în Familia noastră: să fii primul slujitor al țării. Ca rege și ca părinte, dragostea mea și grija mea te vor însoți întotdeauna”⁶³.

Autoevaluându-și discursul, Carol aprecia că a fost „în alt gen decât acela pe care mi l-a rostit, iată, acum 28 de ani, Regele Carol I. Mai puțin teatral, mai puțin Hohenzollern, mai național, mai patriarhal, democrat. Am făcut legătura între Dinastie, armată și popor, am arătat că, atât pentru un membru al Familiei regale, cât și pentru națiune, oștirea este o școală, este o egalizare a claselor, este o ideală înfrățire națională. Discursul terminat, din tot sufletul, poate mai emoționat încă decât băiat[ul], l-am îmbrățișat pe Mihăiță, strângându-l tare la pieptul meu”⁶⁴.

După aceasta, suveranul României Mari s-a adresat locotenent-colonelului Focșăneanu, comandantul Batalionului I Vânători de Munte: „Domnule locotenent-colonel, Încredințez batalionului I de Munte pe fiul Meu, pe care îl vei repartiza companiei I-a, ca comandant al plutonului I”⁶⁵. Apoi, regele l-a decorat pe proaspătul sublocotenent de Vânători de Munte cu următoarele ordine: Marea Cruce a Ordinului „Coroana României”, Marea Cruce a Ordinului „Steaua României” pentru militari, Colanul „Serviciului Credincios” și Marea Cruce a Ordinului „Carol I”⁶⁶.

Festivitatea ridicării la gradul de sublocotenent a Marelui Voievod Mihai a fost încununată cu o defilare, care s-a desfășurat „foarte bine, fiecare cu unitatea lui, cel mai mândru fiind Friedel, în capul Bat[alionului] 3”⁶⁷. Prima comandă de ofițer – „Pluton, ascultă comanda la mine!” – a fost executată de principele Mihai cu sabia pe care a primit-o cadou din partea Ministerului Apărării Naționale, fiindu-i înmănată chiar de către titularul departamentului, generalul Constantin Ilasievici și având gravat pe lamă

⁶¹ Universul 1937n, 1; Cuvântările 1940, 281.

⁶² Universul 1937n, 1; Cuvântările 1940, 281.

⁶³ Universul 1937n, 1; Cuvântările 1940, 282.

⁶⁴ Carol al II-lea 2003, 227-228.

⁶⁵ Universul 1937i, 1.

⁶⁶ Buhman 2006, 429.

⁶⁷ Carol al II-lea 2003, 228.

următorul mesaj: *DIN PARTEA ARMATEI PENTRU APĂRAREA PĂMÂNTULUI STRĂMOȘESC*⁶⁸.

Parada militară a fost condusă de generalul Petre Bălănescu, la al cărui ordin trupele s-au încolonat și pregătit pentru defilare. „Suveranul coboară din balconul regal, ca să primească defilarea, având mai în urmă pe d-nii Gh. Tătărescu, prim ministru, și g-ral Ilasievici, ministrul apărării naționale” – citim în „Universul”, care preciza că „AA. LL. RR. Principii Paul al Iugoslaviei și Frederich de Hohenzollern trec la unitățile ai căror comandanți sunt”⁶⁹.

Dejunul de gală de la castel

A urmat, la ora 13, un dejun la Castelul Peleş, unde toți oaspeții au prezentat felicitările, iar regele – care „strălucește pe toată fața sa”, după mărturia lui Buhman⁷⁰ – a închinat o cupă de șampanie în cinstea fiului său.

Pentru înalții oaspeți dejunul a fost organizat în Sala Maură a Castelului Peleş, iar pentru membrii delegațiilor masa festivă a fost aranjată în sufrageria mare și sufrageria mică, invitații fiind repartizați în mod organizat, conform unui tabel redactat de Prefectura Palatului⁷¹. Alături de înalții oaspeți regali și de delegațiile oficiale, la dejunul de gală din Castelul Peleş au fost invitați patriarhul Miron Cristea, mareșalii Constantin Prezan și Alexandru Averescu, Alexandru Lapedatu, președintele Senatului, N. N. Săveanu, președintele Camerei Deputaților, dar și membrii guvernului condus de Gheorghe Tătărescu: Ion Inculeț, vice-președinte al Consiliului; dr. C. Angelescu, ministrul Educației Naționale; Victor Antonescu, ministrul Afacerilor Străine; Ion Nistor, ministrul Muncii; Vasile P. Sassu, ministrul Justiției; Richard Franasovici, ministrul Comunicațiilor și al Lucrărilor Publice; Valer Pop, ministrul Industriei și Comerțului; dr. Ioan Costinescu, ministrul Sănătății; Victor Iamandi, ministrul Cultelor; Mircea Cancicov, ministrul Finanțelor; Mihail Negură, ministrul Cooperăției; Radu Irimescu, ministrul Aviației și Marinei; general de divizie adjutant Constantin Ilasievici, ministrul Apărării Naționale; general Al. Glatz, subsecretar de Stat; general adjutant Paul Teodorescu, subsecretar de Stat⁷². Au mai luat parte la dejunul de gală din castel generalii Ioan F. Bădescu și Petre Bălănescu, colonelul Grigore Ioan, locotenent-colonelul Gheorghe Focșeneanu, căpitanul C. Predescu, locotenentul Emil Soare, locotenentul Honoriu Enescu și sublocotenentul D. Rotaru⁷³. Comunitatea sinaiotă a fost reprezentată la dejunul regal de

⁶⁸ Universul 1937e, 1.

⁶⁹ Universul 1937m, 1.

⁷⁰ Buhman 2006, 429.

⁷¹ ANIC, Fond Casa Regală. *Castele și Palate. Castelul Peleş*, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 15-16.

⁷² Universul 1937q, 3.

⁷³ Universul 1937q, 3.

către avocatul Cezar Popescu, primarul orașului Sinaia, și de Serafim Georgescu, starețul mănăstirii din localitate⁷⁴.

Prefectura Palatului a întocmit și următoarea Notă privind „Mesele Regale, Bufetul și Mesele Suitei ce se vor servi la Castelele Peleş și Foișor în zilele de 24-25 și 26 Octomb. 1937, cu ocazia serbărilor de la Sinaia”⁷⁵. Arhivele Naționale au păstrat și un interesant Tabel cuprinzând „fructele consumate pe mese în zilele de 24, 25 și 26 Octombrie 1937, cu ocazia serbărilor Înălțării la Gradul de Sublocotenent a Măriei Sale Marelui Voevod Mihai”⁷⁶. Și mai prețioasă este lista cuprinzând băuturile consumate în cele trei zile ale festivităților, pe care o prezentăm sub forma următorului tabel⁷⁷:

Luni, 25 Octombrie 1937	
Dejun Peleş. 35 Persoane	37 Sticle cu Vin Riesling de Segarcea 1934 16 ----- Bordeaux ----- 1934 25 ----- Champagne Cremant de Cramant 5 ----- Bere de Azuga 7 ----- Apă Minerală de Broșteni
Dejun Peleş. Masa I-a și Masa Camardinerilor străini. 15 Persoane	4 Sticle cu Vin Riesling de Segarcea 1934 2 ----- Bere de Azuga
Diner Foișor. 14 Persoane	2 Sticle cu Vin Francez Chateau Mirat Barsac 1914 2 ----- Cotnari Râșnoveanu [Roznovanu] 1884 2 ----- Bordeaux de Segarcea 1934 2 ----- Champagne Cremant de Cramant 3 ----- Bere de Azuga 2 ----- Apă Minerală de Broșteni
Diner rece Peleş Persoane	14 Sticle cu Bere de Azuga 5 ----- Vin Frontignon de Segarcea 1935 6 ----- Apă Minerală de Broșteni
Bufet Peleş. 350 Persoane	93 Sticle cu Champaghe Cremant de Cramant 5 ----- Vin Frontignon de Segarcea 1935 22 ----- Riesling ----- 1934 (1S. 3.B. 1F.) 3 ----- Apă Minerală de Broșteni 3 ----- Bere de Azuga 1½ ----- Vin Bordeaux de Segarcea 1934 0,250 Litrii Rom cal. II-a Orchestra 50 Persoane 11 Sticle cu Vin Fetească de Segarcea 1934 3 ----- Riesling de Segarcea 1934
Diner Peleş. Masa I-a și Masa Camardinerilor. 15 Persoane	2½ Sticle de Vin Riesling de Segarcea 1934 2 ----- Bere de Azuga

⁷⁴ Universul 1937q, 3.

⁷⁵ ANIC, Fond Casa Regală. *Castele și Palate. Castelul Peleş*, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 51.

⁷⁶ ANIC, Fond Casa Regală. *Castele și Palate. Castelul Peleş*, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 62-63.

⁷⁷ ANIC, Fond Casa Regală. *Castele și Palate. Castelul Peleş*, dosar nr. 477/1937 (f. nr. 472/1937), 64-65.

Fruștiuc la Etajul I în ziua de 24-25 Oct. 1937	7 Sticle cu Bere de Azuga 7 ----- Apă Minerală de Segarcea 1934 0,250 Litrii Rom cal. II-a (24-X-1937) 0,250 ----- (25-X-1937)
Fruștiuc la Etajul II în ziua de 24-25 Oct. 1937	4 Sticle cu Bere de Azuga 1 ----- Vin Riesling de Segarcea 1934 2 ----- de 1/2 Litrii Rom de Cal. II-a 0,500 Litrii Cognac Brossault (D-I G-I Hugo Montgomery) 1 Sticlă cu Apă Minerală de Broșteni
Fruștiuc la Casa de Cavaleri	2 Sticle cu Vin Riesling de Segarcea 1934 4 ----- Bere de Azuga 3 ----- Apă Minerală de Broșteni 0,250 Litrii Rom cal. II-a 1 Sticlă cu Țuică de Domeniul Coroanei (Arh. Ileana)
Marți, 26 Octombrie 1937	
Dejun Foișor. 6 Persoane	1½ sticle cu Vin Frontignon de Segarcea 1935 1 ----- Bordeaux ----- 1934 2 ----- Bere de Azuga 2 ----- Apă Minerală de Broșteni 0,100 Litri Țuică I. Cireșeanu 1922 0,500 ----- Pelin de Segarcea 1934
Dejun Peleş. 17 Persoane	6 Sticle cu Vin Riesling de Segarcea 1934 3 ----- Bordeaux ----- 1934 4 ----- Bere de Azuga
La Contul P. în seara zile de 24 Oct. 1937	4 Sticle de Champagne Cremant de Cramant 4 ----- Bere de Azuga
Masa Personalului. 24 Oct. 1937 179 Persoane	37 Litrii Vin Crâm[po]șie de Rușețu, rec. 1935
Masa Personalului. 25 Oct. 1937 224 Persoane (40 Muz.)	46 Litrii Vin Crâm[po]șie de Rușețu, rec. 1935

Discursul primului ministru

La dejunul de gală a rostit un discurs Gheorghe Tătărescu, prim-ministru al României (3 ianuarie 1934-28 decembrie 1937) și apropiat colaborator al regelui Carol al II-lea, care a apreciat că „ziua aceasta rămâne o dată în anele poporului nostru și o dată în viața Măriei Voastre”⁷⁸. Bun orator, Tătărescu a subliniat bucuria românilor în acea zi specială:

„O dată în anele poporului nostru, care vede azi pe moștenitorul Tronului făcând primul pas pe drumul marilor îndatoriri ce I-a fost hărăzit de Dumnezeu să îndeplinească. Sărbătoarea de azi se transformă în valuri de bucurie, care se revarsă peste tot cuprinsul țării, într-un ceas în care, mai mult ca în oricare altul, întreaga suflare românească e conștientă că destinele Neamului nostru se identifică cu destinele Dinastiei noastre. Sărbătoarea de azi e o clipă de adâncă

⁷⁸ Universul 1937j, 3.

reculegere: ea sporește nădejtile poporului nostru și îi înseninează toate zările viitorului”⁷⁹.

Fruntașul politic liberal a evocat și semnificația particulară pe care înălțarea la gradul de sublocotenent o avea pentru tânărul principe Mihai:

„Dar ziua aceasta rămâne o dată și în viața Măriei Voastre – o dată care înseamnă și un sfârșit, și un mare început. Actul solemn săvârșit azi încheie zilele senine de duioasă îngrijire și pregătire. (...) Azi, o viață nouă se deschide în fața Măriei Voastre, o viață plină de răspunderile pe care le ridică împlinirea datoriei. Răspunderile acestea încep a fi purtate în rândurile oștirii. Marile virtuți ostășești care au fost practicate în Augusta Voastră Familie vor îndruma pașii Măriei Voastre, ușurându-i executarea înaltei misiuni de pregătire a soldaților Țării”⁸⁰.

Om politic abil, Gheorghe Tătărescu nu a uitat să evidențieze și meritele reale pe care Carol al II-lea le-a avut în formarea și educația fiului său:

„Mari și fără număr au fost, în aceste zile, trudele și silințele de fiecare ceas ale Augustului Vostru Părinte pentru a Vă îmbogăți mintea, pentru a Vă oțeli sufletul, pentru a Vă întări brațul. Roditoare au fost toate ostenele Sale pentru a Vă deschide căile de înțelegere a vieții și de cunoaștere a țării și a poporului ei și pentru a Vă insufla credința în Dumnezeu, dragostea de moșie și iubirea de aproape. Fericită a fost această regească pedagogie care s-a silit și a reușit să desăvârșească în Măria Voastră omul, cetățeanul și soldatul. Un neam întreg binecuvântează mâna care a călăuzit pașii celei dintâi tinereți a Măriei Voastre”⁸¹.

Adresându-se proaspătului sublocotenent, șeful guvernului i-a arătat ce misiune îl aștepta în noua calitate:

„Pe câmpul de instrucție, Măria Voastră va primi clipele de satisfacție pe care le dau eforturile și munca și, având prilejul să comande și să fie comandat, să supună și să se supună, va îndeplini poruncile disciplinei cu toate severitățile, dar și cu toate înălțările ei. Măria Voastră pășește azi în slujba muncii și a disciplinei, sub semnul cărora se desfășură viața tuturor popoarelor biruitoare. Plutonul I din Compania I-a a celui dintâi Batalion de Vânători de Munte va fi cea dintâi școală de aplicare a marilor învățăminte dobândite și în același timp cel dintâi popas de răspundere în viața închinată, de azi înainte, numai Neamului și Regelui”⁸².

⁷⁹ Universul 1937j, 3.

⁸⁰ Universul 1937j, 3.

⁸¹ Universul 1937j, 3.

⁸² Universul 1937j, 3.

⁸² Universul 1937j, 3.

⁸² Universul 1937j, 3.

Cuvântarea Marelui Voievod

La dejun, Marele Voievod de Alba Iulia a dat citire următoarei cuvântări:

„SIRE,

Rog pe Majestatea Voastră să-Mi îngăduie a mulțumi domnului președinte al Consiliului de Miniștri pentru caldele urări ce Mi le-a făcut.

Domnule președinte al Consiliului,

Ascultând cuvintele ce Mi le-ați adresat, am înțeles că jurământul ce L-am făcut astăzi Mă leagă pe vecie de Regele Meu și de țara Mea.

Urmând tradiția Casei Noastre, am intrat astăzi în rândul ostașilor țării și, simțind marea cinste ce Mi se face, voiu sluji cu credință, muncă și jertfă de Mine.

Iubite Tată,

Cu duioșie și căldură părintească, Mi-ai îndrumat copilăria întru dobândirea cunoștințelor folositoare vieții.

Pentru aceasta Îți mulțumesc din toată căldura inimii Mele.

Când, astăzi, M-ai învrednicit să port haina de ofițer în această oaste, de care sunt legat pentru toată viața, simt și mai mult nevoia acestei părintești călăuze.

Mulțumind tuturor pentru urările ce Mi s-au făcut, Îți făgădu[esc] din nou că Mă voiu sili să îndeplinesc îndatoririle Mele cu vrednicie, credință și desăvârșită ascultare.

Să-Ți dăruiască Dumnezeu, Scumpe Tată, ani mulți și fericiți, pentru binele oștirii și al Patriei.

Trăiască Regele!⁸³

Cadourile primite de tânărul sublocotenent

Reporterii ziarului „Universul”, C. Șoldan și V. Mardare, au reușit să facă o evidență a cadourilor pe care Marele Voievod Mihai le-a primit în acea zi specială:

„Guvernul i-a oferit un aparat de radio; Ministerul de agricultură, doi cai pur sânge; Banca Națională a României, două splendide vase de jad; Ministerul aerului și marinei, un automobil; Ministerul apărării naționale, sabia; Corpul I armată, o tabacheră de aur cu briliante; Delegația cavalerilor «Mihai Viteazul», o tabacheră de aur masiv; M. S. Regina Elisabeta, un ceas de platină; Brigada Vânătorilor de Munte, o brățară; Regimentul de pionieri, un vas de jad; Primăria orașului Ploești, un covor de mătase; Primăria orașului Sinaia, un vas de jad; Casa civilă și militară, un aparat de radio; D. comandor Fundățeanu, un ceasornic emailat; Colegii de clasă, un volum frumos legat; Învățătorii din Bihor, un birou; Vânătorii de munte, o pioletă; Muzicile militare, un aparat de cinematograf

⁸³ Universul 1937k, 3.

portativ; Inspectoratul tehnic al infanteriei, o armă de vânătoare; Inspectoratul genului, un binoclu⁸⁴.

Citind în ziar lista de cadouri primită de fiul regelui, Constantin Argetoianu nu și-a putut refuza, în 27 octombrie 1937, un comentariu caustic în *Însemnările zilnice*:

„Cu prilejul promovării Voievodului, platitudinea conducătorilor instituțiilor noastre de Stat s-a întrecut. Voievodul a fost copleșit de daruri, pe spezele contribuabililor. De la automobilul oferit de Ministerul Aerului până la tabachera de aur înmănată de Corpul I de Armată. În *Universul* de ieri e înșirat un nesfârșit pomelnic de cadouri. Regele a contribuit și el la fericirea lui fiu-său cu... marele Cordon al Ordinului *Carol*⁸⁵.

Concertul de gală

La ora 9.30 seara, la Castelul Peleş a fost organizat un concert de gală, susținut de orchestra Filarmonicii, sub bagheta maestrului George Georgescu, apropiat colaborator al Familiei regale. A fost executat următorul program muzical: *Mica serenadă* a lui Mozart, *Sinfonia neterminată* a lui Schubert, *Rapsodia română nr. 2* de George Enescu și *Sinfonia în do minor* de Beethoven⁸⁶. După mărturia regelui Carol al II-lea, înregistrată cu satisfacție în *Însemnările zilnice*, programul concertului a fost ales chiar de tânărul sublocotenent și moștenitor al Tronului: „Programul a fost ales de Mihăiță, el însuși, între cari ține *Eine kleine Nachtmusik*, a lui Mozart, și *Neterminata* lui Schubert; cu mult gust și-a ales muzica ce-i place și, aș putea zice, cu multă maturitate⁸⁷.

Prezent la concert, melomanul Constantin Argetoianu nota momentul în fermecătoarele sale *Însemnări zilnice*:

„Praznicul a început printr-un concert al Filarmonicii, dirijată de George Georgescu. Prea lung. Programul fusese întocmit, după câte mi-a spus Georgescu, de către Voievod. Mozart, Schubert, Enescu, a 5-a simfonie de Beethoven. Porcăria lui Enescu, o rapsodie pe motive românești, prinsă între simfonia «neisprăvita» a lui Shubert și a 5-a a lui Beethoven, a fost o nenorocire inutilă. Invitații, «selecționați», înfățișau altă nenorocire. Nu știu ce criterii urmează Palatul în invitațiile sale, dar s-ar fi crezut oricine mai iute în Bulgaria decât la Curtea românească, pe vremuri atât de elegantă. Prin ușa deschisă, priveam cum circulau prin galerie demnitarii Palatului. Toți capete pătrate și

⁸⁴ *Universul* 1937, 3.

⁸⁵ Argetoianu 2001, 181.

⁸⁶ *Universul* 1937, 3.

⁸⁷ Carol al II-lea 2003, 228.

inculte. Am priceput de ce bietul Rege nu poate veni în contact cu țara: un asemenea zid de prostie e un «izolator» de neînfrânt⁸⁸.

La concert au fost invitați înalții oaspeți regali, misiunile militare și diplomatice, delegațiile străine cu suitele lor, membrii Curții regale, șefii partidelor politice, generali și ofițeri. Acestora li s-au adăugat oameni politici importanți: Gheorghe Tătărescu, cu soția; membrii guvernului; generalul Arthur Văitoianu, fost președinte al Consiliului, cu doamna; G. G. Mironescu, fost prim-ministru, cu doamna; mareșalul Averescu; mareșalul Constantin Prezan cu doamna; Alexandru Lapedatu, președintele Senatului, cu doamna; N. N. Săveanu, președintele Camerei Deputaților, cu doamna⁸⁹.

Au participat, de asemenea, șefii misiunilor diplomatice de la București: Wilhelm Fabricius, ministrul Germaniei, cu soția; Eugen Hauenschield, ministrul Austriei; baronul G. Guillaume, ministrul Belgiei; Cyro de Freitas Valle, ministrul Braziliei; Sava Kiroff, ministrul Bulgariei; Fr. Madrid, ministrul Republicii Chile; Erik Biering, ministrul Danemarcei, cu doamna; Charles Gustave Idman, ministrul Finlandei; Adrien Thierry, ministrul Franței, cu doamna; Sir Reginald Hoare, ministrul Marii Britanii, cu doamna; Constantin Collas, ministrul Greciei; Mohamed Ali Mogaddam, ministrul Iranului, cu doamna; Sho Kurihara, ministrul Japoniei, cu doamna; Vicente Veloz Gonzalez, ministrul Mexicului, cu doamna; Miroslaw Arcizewski, ministrul Poloniei, cu doamna; Monseignorul Andrea Cassulo, Nunțitul Apostolic; Michail Ostrovski, ministrul URSS; Patrik de Reuterswaerd, ministrul Suediei, cu doamna; René de Weck, ministrul Elveției, cu doamna; Ferdinand Veverka, ministrul Cehoslovaciei; Franklin Mott Gunther, ministrul Statelor Unite ale Americii, cu doamna; Al. Avakumovitch, însărcinatul cu afaceri al Iugoslaviei, cu doamna; P. Nasse, însărcinatul cu afaceri al Albaniei; G. Grigorcea, ministru plenipotențiar, directorul Protocolului din Ministerul de Externe⁹⁰.

Au mai fost invitați George Enescu, împreună cu soția, Maria, mitropoliții Alexandru Nicolescu și Alexandru Theodor Cisar, dar și șefii partidelor politice, alături de soțiile lor: C. I. C. Brătianu, profesorul Nicolae Iorga, Ion Mihalache, George I. C. Brătianu, Octavian Goga, prof. A. C. Cuza, Constantin Argetoianu, Grigore Filipescu, Alexandru Vaida Voevod, Hans Otto Roth, Bethlen György⁹¹.

Ofițerii generali ai armatei române au fost altă categorie de invitați la concert, alături de soțiile acestora: generalii Ion Sichițiu, Gheorghe Manu, I. Prodan, D. Moțaș, D. Todicescu, P. Dumitrescu, Gh. Argeșanu, Nicolae Ciupercă, Gheorghe Atanasescu,

⁸⁸ Argetoianu 2001, 179.

⁸⁹ Universul 1937o, 3.

⁹⁰ Universul 1937o, 3.

⁹¹ Universul 1937o, 3.

Ilie Partenie, I. Gh. Florescu, Gh. Oprescu, D. Grozianu și Traian Grigorescu⁹². Nu au lipsit de la concert nici „șefii ierarhici ai M. S. Marelui Voievod”: generalii Ioan Bădescu și Petre Bălănescu, alături de colonelul Ion Grigoriu, locotenent-colonelul Gh. Focșăneanu și căpitanul Predescu, toți împreună cu soțiile⁹³.

Recepția de la Castelul Peleş

„După concert, primire. Pe cât a fost de bine organizată serbarea de dimineată, pe atât a fost de prost cea de seara. Regele și oaspeții mai străini au pornit spre fundul galeriei «Mauresque» și s-au înfundat acolo” – relatea Constantin Argetoianu, care ar fi vrut să îl salute pe Prințul Paul și să facă cunoștință cu mareșalul Rydz-Smigly, „date fiind raporturile mele cu Legația polonă și străduințele cu care urmăresc colaborarea româno-polonă”⁹⁴. „Ca să ajung însă până la ei a trebuit să lupt ca la bâlci, și nici n-aș fi ajuns fără ajutorul lui Sidorovici” – mărturisea memorialistul din Bresta Doljului, bucurat că a reușit să vorbească cu înalții oaspeți:

„Prințul Paul a fost de o amabilitate neașteptată, s-a bucurat ca un prieten să mă revadă și mi-a promis un portret de-al său pentru Jockey-Club, al cărui membru de onoare este. Cu Mareșalul Rydz-Smigly am stat mai mult de vorbă. E un spirit lămurit, vede lucrurile cum sunt, și va face tot pentru consolidarea prieteniei dintre România și Polonia”⁹⁵.

Nici cu regele, viitorul prim-ministru din 1939 nu a putut vorbi prea mult:

„Regele Hollywood era așa de stăpânit de serbările pe care le organizase și așa de asaltat de străini încât n-am putut schimba cu dânsul decât câteva cuvinte, tot în jurul lui Mihai și a parăzii de dimineată: voia să cunoască efectul produs de înălțătoarea ceremonie. Politică n-am putut atinge, dar din imponderabile mi-am dat seama că se găsea încă pe teren solid”⁹⁶.

La marea recepție de la castel au fost și alți invitați, pe lângă cei care participaseră la concert. Între ei, foștii demnitari ai Curții: Henri Catargi cu soția, Adela Cantemir și Elena Perticari, foste doamne de onoare ale reginei⁹⁷. Nu au lipsit nici foștii miniștri Ion Cămărășescu și Simion Mehedinți, împreună cu soțiile, dar și alți demnitari: C. Viforeanu, procuror general al Curții de Casație, Gh. Alesseanu, prim președinte al Curții de Casație, Al. N. Gane, prim președinte al Consiliului Legislativ, Al. G. Donescu,

⁹² Universul 1937o, 3.

⁹³ Universul 1937o, 3.

⁹⁴ Argetoianu 2001, 179.

⁹⁵ Argetoianu 2001, 179.

⁹⁶ Argetoianu 2001, 179.

⁹⁷ Universul 1937q, 3.

primar general al Capitalei, Dumitru (Mitiță) Constantinescu, guvernatorul Băncii Naționale a României, Traian Bratu, rectorul Universității din Iași, N. Vasilescu-Karpen, rectorul Școlii Politehnice din București, C. Teodorescu, rectorul Școlii Politehnice din Timișoara⁹⁸.

Au mai fost invitați, împreună cu soțiile, generalii Grigore Cornicioiu, Nicolae Dăscălescu, Mihail Ionescu, P. Cănciulescu, Al. Rizeanu, Ștefan Cățoiu, Gh. Dorobanțu, Ioan Stoicescu, Barbu Pârâianu, viceamiralul Ioan Bălănescu, comandorul Al. Gheorghiu⁹⁹. Nu au lipsit nici primarii Cernăuțului, dr. D. Marmeliuc, Chișinăului, Ioan Costin, Clujului, N. Drăgan, Iașului, Osvald Racoviță și Timișoarei, Augustin Coman, iar din partea Uniunii Fundațiilor Culturale Regale au luat parte la recepție profesorii Neculai Costăchescu, George Fotino, Dimitrie Gusti, Victor Vălcovici și Alexandru Rosetti, împreună cu soțiile¹⁰⁰. Au fost prezenți și dr. Burilleanu, Grigore Carp, George Plagino și Ștefan Șoimescu, cu soțiile, dar și atașaii militari de la București.

Nu au fost uitați nici foștii comandanți ai Școlii Militare a Marelui Voievod, cum a fost generalul Nicolae Macici, dar nici profesorii principelui Mihai: preotul Nicolae Popescu, I. Bratu, Gheorghe Lazăr, Ion Conea, Christian Muscelanu, Al. Mumuianu, Vasile Băncilă, B. Capesius, I. Chiresu, maiorul P. Lazăr, V. Roșală, Enache Ionescu și Leon Thevenin, toți cu soțiile¹⁰¹. Dintre diplomați au fost prezenți la recepție Al. Duiliu Zamfirescu, ministrul României la Varșovia, Victor Cădere, ministrul nostru de la Belgrad, și Barbu Constantinescu, ministrul român de la Stockholm, alături de soții. Din partea presei au participat Al. Săndulescu, președintele Sindicatului Ziariștilor din București, A. Gibson, președintele Asociației corespondenților presei străine la București, Raul Anastasiu, directorul Presei, Emil Ciucianu, vicepreședintele Asociației generale a presei române, dar și reprezentanți ai presei străine la București¹⁰².

Un grup aparte de invitați la recepția de la Castelul Peleş l-au format coloneii Gh. Petrescu, Gh. Orășanu, Velescu, Al. Dumitrescu, Petre Tocineanu, alături de locotenent-coloneii Socrate Mardari, Florian Țenescu, viitori generali ai armatei române, Iliescu, Nanu, Lucescu, Visarion¹⁰³. Dintre invitați nu au lipsit nici maestrul dirijor George Georgescu, împreună cu soția Tutu, dar și preotul catolic din Sinaia, Benedict Volgner¹⁰⁴.

⁹⁸ Universul 1937q, 3.

⁹⁹ Universul 1937q, 3.

¹⁰⁰ Universul 1937q, 3.

¹⁰¹ Universul 1937q, 3.

¹⁰² Universul 1937q, 3.

¹⁰³ Universul 1937q, 3.

¹⁰⁴ Universul 1937q, 3.

„În mintea mea s-a deschis puhoiul de amintiri”

Tatăl tânărului ofițer al armatei române notează în jurnal că „acei cari par foarte mulțumiți, afară de principii, sunt generalul Georges și cehoslovacul”, dar și că „o atitudine care mi-a făcut mare plăcere e cea a lui Tătărescu, care a participat foarte cald la această serbare, a văzut în ea că este stabilirea unei noi legături între Suveran și Națiune”¹⁰⁵. Cel care l-a indispus total pe Carol a fost mareșalul polonez Śmigły-Rydz, care a provocat un „destul de dezagreabil incident”:

„Mareșalul s-a declarat ofensat că n-a fost chemat mai intim la vorbă; când i-am spus că, cu plăcere, îl voi vedea, spre a sta de vorbă, a răspuns că n-are nimica de spus și l-am lăsat în plata Domnului și să plece mâine, deși l-am poftit la vânătoare. E un individ îngâmfat și fără fond, crezându-se buricul pământului prin faptul că e mareșal, prin grația lui Dumnezeu și a amintirii răposatului Piłsudski”¹⁰⁶.

Tot Carol al II-lea consemna și concluzia asupra acelei zile importante:

„Totul s-a petrecut bine și pot zice că această sărbătorire s-a petrecut în cele mai bune condițiuni. Și în sufletul și în mintea mea s-a deschis puhoiul de amintiri; așa de clar îmi amintesc ziua de acum 28 de ani, când am devenit și eu ofițer; îmi pot trasa toată cariera mea militară și marele noroc ce am avut de a putea trece efectiv prin toată ierarhia comenzilor; astfel, nu prin școală și profesori am învățat militărie, comandanții de companie și batalion mi-au fost adevărații dascăli. Am o singură dorință, în această zi, ca și Băiatului soarta să-i hărăzească același noroc”¹⁰⁷.

¹⁰⁵ Carol al II-lea 2003, 228.

¹⁰⁶ Carol al II-lea 2003, 228.

¹⁰⁷ Carol al II-lea 2003, 228.

CELEBRATING THE PROMOTION TO THE RANK OF SECOND LIEUTANT
OF THE GREAT VOIVODE MICHAEL (OCTOBER 24 - 26, 1937)
(ABSTRACT)

This article presents – based on previously unpublished archival documents, the press of the time and memoir accounts – a very special celebration in which Carol II took part with great emotion: that of the elevation to the rank of second lieutenant of his son, Michael, Grand Voivode of Alba Iulia, during a grand ceremony held in Sinaia, on October 25, 1937, the day on which the future king of Romania turned 16. The ceremonies were attended by princely guests from abroad, marshals and generals, distinguished politicians and diplomats, the sovereign of Greater Romania managing to ensure them the best conditions for participation (accommodation, transport, meals) in the dinners, receptions and concerts taking place at Peleş Castle. The impeccable organization of the festivities remained not only in the memory of Prince Michael and the members of the Royal Family, but also in that of the numerous participants who enjoyed, in beautiful autumn weather, this important event in the life of our last sovereign.

LIST OF ILLUSTRATIONS:

- Fig. 1. King Carol II and his son, Grand Voivode Michael, receive the honor of the troops. Peleş National Museum.
- Fig. 2. Religious service. Peleş National Museum.
- Fig. 3. Taking of the oath by Prince Michael. Peleş National Museum.
- Fig. 4. Speech by King Carol II. Peleş National Museum.
- Fig. 5. Honor to the flag. Peleş National Museum.
- Fig. 6. Reading of the royal decree. Peleş National Museum.
- Fig. 7. A royal embrace. Peleş National Museum.
- Fig. 8. The second lieutenant prince in parade step. Peleş National Museum.

Bibliografie

IZVOARE

ANIC, Fond *Casa Regală. Castele și Palate. Castelul Peleş*, dosar nr. 477/1937 (fost nr. 472/1937).

STUDII, ARTICOLE ȘI VOLUME

Argetoianu 2001, Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice*, volumul III, 1 iulie-31 decembrie 1937, ediție de Stelian Neagoe, București, Editura Machiavelli, 2001.

Buhman 2006, Eugeniu Arthur Buhman, *Patru decenii în serviciul Casei Regale a României. Memorii. 1898-1940*, ediție îngrijită de Cristian Scarlat, cuvânt înainte de Florin Constantiniu, București, Editura Sigma, 2006.

Carol al II-lea 2003, Carol al II-lea, *Între datorie și pasiune. Însemnări zilnice*, vol. I (1904-1939), ediția a II-a, revăzută și completată de Marcel-Dumitru Ciucă și Narcis Dorin Ion, București, Editura Curtea Veche, 2003.

Cuvântările 1940, *Cuvântările Regelui Carol II. 1930-1940*, vol. II, București, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol al II-lea”, 1940.

Universul 1937a, *Bun Sosit*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 295, Marți, 26 Octombrie 1937, p. 1.

Universul 1937b, *La sărbătorirea Marelui Voevod Mihai*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 295, Marți, 26 Octombrie 1937, p. 1.

Universul 1937c, *M. S. Regina Maria a plecat la Sinaia*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 295, Marți, 26 Octombrie 1937, p. 1.

Universul 1937d, *Repetiția generală a serbării de Luni*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 295, Marți, 26 Octombrie 1937, p. 1.

Universul 1937e, *Sabia oferită Marelui Voevod Mihai de Ministerul apărării naționale*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 295, Marți, 26 Octombrie 1937, p. 1.

Universul 1937f, *Serbările de la Sinaia*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 295, Marți, 26 Octombrie 1937, p. 1.

Universul 1937g, *Dejunul de la castel*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 296, Miercuri, 27 Octombrie 1937, p. 1.

Universul 1937h, *Solemnitățile de la Sinaia. Principele Paul, cap al Batalionului 3 Grăniceresc*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 296, Miercuri, 27 Octombrie 1937, p. 1.

Universul 1937i, *Aspecte*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 297, Joi, 28 Octombrie 1937, p. 1.

Universul 1937j, *Cuvântarea d-lui prim ministru Gheorghe Tătărescu*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 297, Joi, 28 Octombrie 1937, p. 3.

Universul 1937k, *Cuvântarea Măriei Sale Mihai, Mare Voevod de Alba Iulia*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 297, Joi, 28 Octombrie 1937, p. 3.

- Universul 1937l, *Concertul de gală*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 297, Joi, 28 Octombrie 1937, p. 3.
- Universul 1937m, *Defilarea*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 297, Joi, 28 Octombrie 1937, p. 1.
- Universul 1937n, *Discursul M. S. Regelui Carol II*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 297, Joi, 28 Octombrie 1937, p. 1.
- Universul 1937o, *Invitații la solemnitățile de la Sinaia. La concertul de gală de seara*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 297, Joi, 28 Octombrie 1937, p. 3.
- Universul 1937p, *Invitații la solemnitățile de la Sinaia. La dejunul de gală de la Castelul Peleş*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 297, Joi, 28 Octombrie 1937, p. 3.
- Universul 1937q, *Invitații la solemnitățile de la Sinaia. La recepția de la Castelul Peleş*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 297, Joi, 28 Octombrie 1937, p. 3.
- Universul 1937r, *Înălțarea Marelui Voevod Mihai la gradul de sublocotenent*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 297, Joi, 28 Octombrie 1937, p. 1.
- Universul 1937s, *Înălțarea Marelui Voevod Mihai la gradul de sublocotenent. Rugăciunea*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 297, Joi, 28 Octombrie 1937, p. 1.
- Universul 1937ș, *Jurământul*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 297, Joi, 28 Octombrie 1937, p. 1.
- Universul 1937t, C. Șoldan, V. Mardare, *Înălțarea Marelui Voevod Mihai la gradul de sublocotenent. Cadourile primite de Marele Voevod Mihai*, în „Universul”, Anul al 54-lea, Nr. 297, Joi, 28 Octombrie 1937, p. 3.

Fig. 1. Regele Carol al II-lea și fiul său, Marele Voievod Mihai, primesc onorul trupelor.
Muzeul Național Peleş

Fig. 2. Slujba religioasă. Muzeul Național Peleş

Fig. 3. Depunerea jurământului de către principele Mihai. Muzeul Național Peleş

Fig. 4. Discursul regelui Carol al II-lea. Muzeul Național Peleş

Fig. 5. Onor la drapel. Muzeul Național Peleş

Fig. 6. Citirea decretului regal. Muzeul Național Peleş

Fig. 7. O îmbrățișare regală. Muzeul Național Peleş

Fig. 8. Principele sublocotenent în pas de defilare. Muzeul Național Peleş